

naan uusi kieli. Aiemmin se on ollut vain yhteissuomen murre; kielellinen erikoistuminen on historiallisen eristymisen ja venäläisen vaikutuksen ansiota. Tässä suhteessa on karjala-aunuksen kieli verrattavissa asemassaan Suomen kieleen esim. niihin asemiin, joita Sisilian, Provencen ja Catalanian kielillä on Italian, Ranskan ja Espanjan yleiskieliin. Ei monikaan Sisilian, Provencen ja Catalanian sivistystekijöistä haaveile, että näillä kielillä syntyisi *koko* nykyaikainen moniteoksinen ja -luontoinen kirjallisuus, mutta toisaalta kyllä tiedämme, että näillä kielillä luodaan paljon kirjallisuutta, etenkin runoutta, kertomuksia ja kotiseutututkimuksia. Tiedämme edelleen, että sivistyneistökin käyttää mainittuja murteita paikalliskielenään.

Jokseenkin samanlaisen aseman ajattelimme — ainakin läheiseen tulevaisuuteen nähden — myöskin Karjala-Aunuksen mahdollisesti syntyvälle kirjallisuudelle. Kokeiluja, hartaita, kauas tähtääviä yrityksiä olisi jatkettava. Sivistystä saavat karjalaiset voisivat myöskin, ainakin tuttavallisessa seurustelussaan, käyt-

tää karjalan kieltä ja siten sen ilmaisukeinoja rikkaitta. Kaunokirjallisia kappaleita voitaisiin aivan hyvällä syyllä koettaa luoda karjalan omalla kielellä, sillä jo itse kieleen sisältyy, kuten olemme huomauttaneet, suuria ilmauksellisia arvoja. Ja tällä tavoin voitaisiin aivan hyvin suojella ja kehittää sitä herkinä, mikä sisältyy karjalaiseen kieleen ja henkeen.

Nähdäksemme ovat edellytykset työhön nyt aivan toiset kuin ennen. Ei ketään syytetä enää sen vuoksi, jos hän kirjoittaa murteella ja niin myös karjalaksi runon tai muun kirjallisen palan. Päinvastoin tultane eri tahoilla yhä enemmän tunnustamaan tällaisen kirjallisuuden viljelyn ja runouden tärkeys. On siis tarpeen vain kykyjä ja innostusta, miehiä, jotka vievät asiaa eteenpäin.

Kaukaisessa tulevaisuudessa kenties näköpiirit itsestään laajenevat. On muistettava, että Agricolaalla ja Ison Vihan jälkeisillä kirjoittajilla Suomessa ei ollut paljonkaan laajemmat lähtökohdat ja edellytykset.

— *Kuollut.* Tammikuun 21 p:nä kuoli Kuusamossa kauppias *Tero Ahava*, yksi Suomeen asettuneista vienankarjalaisista. Vainaja oli syntynyt Uhtualla huhtikuun 23 p:nä 1883. Hän harjoitti kauvemman aikaa kauppaaliikettä Kuusamossa. Wienan Karjalaisten Liiton toiminnan aikana otti hän vilkkaasti osaa rajantakaisharjoitusten kansallisiin valistus- ja edistyspyrkimyksiin. Oli Wienan Karjalaisten Liiton jäsen.

— *Tverin läänin karjalaisista* antaa Petroskoissa ilmestynyt lehti »Pun. Karjala» muutamia tietoja. Mainittuaan ensin, että Tverin ja Novgorodin lääneissä on yhteensä noin 200,000 karjalaisista, ilmoittaa lehti heitä olevan Tverin läänissä noin 130,000. Suurin osa heistä ja varsinkin nuoriso jo hallitsee venäjää. Mutta kotikielenä puhutaan yhä karjalaa.

Elinkeinoina ovat maanviljelys ja karjanhoito. Maankäyttö on vielä varsin alkeellisella kannalla. Lehmiä on taloutta kohti keskimäärin vain 1—1½. Väestö on siis yleensä vähävaraista.

Uskontoaan kansa noudattaa. Vanhat tavat, pyhän vietto y. m. ovat vielä säilyneet. — Suomenkielinen valistustyö on vaikeavälineiden puutteessa.

rajantakaistakin Karjalaa (Keski- ja Etelä-Aunusta luke-matta) kuuluu. Sen peittää kaikkialla irtainten maalojien, kvartaarimuodostuman, luoma peite, jonka alta useassa paikassa, esim. Sakkolan ja Valkjärven pitäjissä, pistää esiin sinivihreä kambrinen savi. Tämä savi se todennäköisesti onkin ainoata Karjalan kannaksen kallioperustaa, muodostumaltaan ikivanhaa ja erinomaista saviastiainekoaineeksi.

Mutta vielähan tavataan sieltä täältä muutamia muita vuorilajeja. Valamon ja Mantsinsaaret Laatokalla ovat tummaa diabaasia ja Sortavalan kaupungissa on harvinaisuutena löydetty n. s. sordavaliittia ja Pitkärannan tehdasalueelta »pitkärandiittia». Hyödyllisempiä ovat kuitenkin vuoriperästä saadut mineraalit ja kivilajit, joita on voitu ottaa käytäntöön. Sellaiset ovat Ruskealan marmori ja dolomiittinen kalkkikivi, Kaalamon tummakivi, Nunnanlahden vuolukivi, aikoinaan paljon puhuttu Pyterlahden graniitti, kuparikiisut (Kontiolahti, Pitkäranta, Kuusjärvi), rautamalmit, joita on useissa järvissä, maa-

sälpä y. m. Karjalassa on monta huomattavaa kaivosaluetta, kuten juuri mainittu Pitkäranta, josta kauvan louhittiin paitsi kupari-, myös rauta-, tina- ja hopeamalmejäkin, Kuusjärven Outokummussa oli kaivos, Impilahden Välimäellä oli rautakaivos ja v. 1920 löydettiin Suistamon Jalonvaarasta rikkikiisuesiintymää, jota on m. m. mainittu Suojärven radalta pystysuoraan pohjoiseen suunniteltavan haararadan yhtenä puolteena.

Irttonaisista maalojista on tärkein sora, jota tavataan kautta alueen ja joka sen eteläosan kaarteiksi ja rajoiksi pohjoiseen ja luoteeseen luo mahtavat Salpausselän harjanteet ja haarakkeet sekä muualle, etenkin Rajakarjalan sisämaihin, pitempiä tai lyhempiä, korkeampia tai matalampia soraharjuja, hiekkaselänteitä suurten soiden ja korpialankojen väliin, kulkien aina omituisesti »poikki main», kaakosta luoteeseen ja viitoitellen koko maan tämän mukaisesti. Karjalan kannaksella on laajoja hiekkakenttiä ja maakunnan varsinaisella viljelysalueella irtosavea.

(Jatketaan.)